

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2023.8.21>

TEMATYKA ZAPOBIEGANIA PRZESTĘPSTWOM POPEŁNIANYM W KOMPLEKSIE OBRONNO-PRZEMYSŁOWYM UKRAINY

Yaroslav Fedorchuk

laureatka wydziału ścigania i działań antykorupcyjnych

Uniwersytet PJSC „Międzyregionalna Akademia Zarządzania Personelem” (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-4699-6133

yaroslav_fedorchuk@ukr.net

Adnotacja. W artykule wskazano, że system instytucji zapewniających bezpieczeństwo w kompleksie obronno-przemysłowym obejmuje szeroki zakres podmiotów zarówno własności państwowej, jak i niepaństwowej. Ich działania muszą jednak wpisywać się w jedną, celową politykę państwa oraz wymagać koordynacji i współpracy w walce z przestępczością. Na podstawie analizy przepisów obowiązującego prawodawstwa, współczesnych podejść doktrynalnych dokonano klasyfikacji podmiotów bezpieczeństwa w kompleksie obronno-przemysłowym według kryteriów przynależności funkcjonalnej i zakresu kompetencji. Analiza kompetencji każdego z wyspecjalizowanych podmiotów zapobiegania przestępstwom w kompleksie obronno-przemysłowym potwierdziła, że sfera działania niektórych jednostek strukturalnych nie jest określona przepisami, zawiera braki, luki i sprzeczności oraz również splatają się ze sobą kompetencyjnie, co pozwala mówić o istnieniu problemu dublowania zadań obronności i bezpieczeństwa oraz niepewności funkcjonalności.

Słowa kluczowe: kompleks obronno-przemysłowy, przestępstwo, organy ścigania, profilaktyka.

SUBJECTS OF CRIMINAL OFFENSE PREVENTION COMMITTED IN DEFENSE INDUSTRIAL COMPLEX OF UKRAINE

Yaroslav Fedorchuk

Laureate of the Department of Law Enforcement

and Anti-Corruption Activities of PrJSC “University

“Interregional Academy Personnel Management” (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0002-4699-6133

yaroslav_fedorchuk@ukr.net

Abstract. The article found out that the system of institutions for ensuring security in the defense-industrial complex includes a wide range of subjects of both state and non-state ownership. However, their activities must correspond to a single, purposeful state policy, and require coordination and cooperation in the fight against crime. On the basis of the analysis of the provisions of the current legislation, modern doctrinal approaches, the classification of security subjects in the defense-industrial complex was carried out according to the criteria of functional affiliation and the scope of powers. The analysis of the powers of each of the specialized subjects of the prevention of criminal offenses in the defense-industrial complex confirmed the fact that the sphere of activity of some structural units is not defined by regulations, contains shortcomings, gaps and contradictions, and is also intertwined in its competence with each other, which makes it possible to speak about the existence of the problem of duplication of defense and security tasks and uncertainty of functionality.

Key words: defense-industrial complex, criminal offense, law enforcement agencies, prevention.

СУБ'ЄКТИ ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ В ОБОРОННО-ПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ УКРАЇНИ

Ярослав Федорчук

здобувач кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності

ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом» (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-4699-6133

yaroslav_fedorchuk@ukr.net

Анотація. У статті з'ясовано, що система інституцій забезпечення безпеки в оборонно-промисловому комплексі включає в себе широке коло суб'єктів як державної, так і недержавної належності. Однак їх діяльність повинна відповідати єдиній, цілеспрямованій державній політиці, і потребує координації та взаємодії у боротьбі зі злочинністю. На підставі аналізу положень чинного законодавства, сучасних доктринальних підходів, проведено класифікацію суб'єктів забезпечення безпеки в оборонно-промисловому комплексі за критеріями функціональної належності й обсягом повноважень. Аналіз повноважень кожного із профільних суб'єктів запобігання кримінальним правопорушенням в оборонно-промисловому комплексі підтвердив очевидність, що сфера діяльності

деяких структурних одиниць нормативно не визначена, містить недоліки, прогалини та протиріччя, а також переплітається в своїй компетенції одна з іншою, що дає можливість говорити про наявність проблеми дублювання оборонно-безпекових задач та невизначеності функціоналу.

Ключові слова: оборонно-промисловий комплекс, кримінальне правопорушення, правоохоронні органи, запобігання.

Актуальність теми. Кількість кримінальних правопорушень, що вчиняються в оборонно-промисловому комплексі (ОПК), тим паче в умовах воєнного стану, дає підстави визнати, що вони, без перебільшення, набувають ознак реальної загрози для національної безпеки України. У межах запобігання таким кримінальним правопорушенням неможливо не згадати про суб'єктів, які здійснюють таку діяльність. Як зазначено О.М. Литвином: «... для побудови грамотної, дієвої політики потрібне чітке уявлення про її механізми, технології, процедури, а, головне, – про систему її суб'єктів. Останні впливають сотнями способів, через різноманітні канали, з абсолютною відмінними (інколи – контрадикторними) цілями. Не знаючи принципів, методів і форм їхньої діяльності, неможливо передбачити, який первинний стратегічний задум та, зрештою, якою буде сама політика» (Литвинов, 2003: 44–47).

Виклад основного матеріалу. Суб'єкти запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються в ОПК утворюють у функціональному й організаційному відношенні систему, об'єднану спільністю мети. Така система є складною будовою, оскільки, групи суб'єктів, що входять до неї, утворюють відносно самостійні формування. Кожне з таких є підсистемою більш великої системи та водночас складається зі своїх підсистем, що зумовлено багатогранністю поставлених завдань.

З огляду, на сфери діяльності та функціональні обов'язки, усю сукупність суб'єктів запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються в ОПК було поділено на два рівня:

I. *Загальний* (макростратегічний) рівень – до нього відносяться суб'єкти, що відповідають за формування та реалізацію державної політики в сфері оборони взагалі, та щодо запобігання кримінальним правопорушенням, зокрема (Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України та ін.).

Розкриваючи відповідну класифікацію, систему та повноваження суб'єктів запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються в ОПК, передусім, зазначимо, що віднесення Президента України, Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України до загальних суб'єктів запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються в ОПК пов'язане із тим, що саме ці суб'єкти наділені повноваженнями щодо формування державної політики, визначення її основних напрямків та загальної стратегії розвитку.

Президент України, як гарант додержання Конституції України, прав і свобод людини та громадянина повинен усіляко дбати про забезпечення їх додержання і захисту, у тому числі засобами запобігання злочинності. Певною мірою ці повноваження виконувалися, зокрема, глава держави неодноразово затверджував Комплексну програму боротьби зі злочинністю (1999, 2001, 2005 рр.). Впроваджувались й інші концептуальні та стратегічні документи з питань протидії деяким виявам злочинності, зокрема корупції (Про систему заходів щодо усунення причин та умов, які сприяють злочинним виявам і корупції, 2004). Проте, однією із суттєвих прогалин був, і залишається недостатній контроль за виконанням указів та розпоряджень Президента України, а також відсутність належної відповідальності тих, хто допускає їх невиконання. Звернемо увагу також на те, що по сьогоднішній день, відповідно до п. 50 Статуту ДК «Укроборонпром» Генерального директора Концерну призначає на посаду та звільняє Президент України за поданням Прем'єр-міністра, хоча такі повноваження Президенту не надає Конституція України (Деякі питання Державного концерну «Укроборонпром», 2011). Натомість, Законом України «Про особливості реформування підприємств оборонно-промислового комплексу державної форми власності» визначено, що після реформування Концерну керівника виконавчого органу призначатиме наглядова рада (Про особливості реформування підприємств оборонно-промислового комплексу державної форми власності, 2021; Ярусевич, 2023).

Президент України очолює *Раду національної безпеки і оборони України*, яка в межах повноважень, визначених Конституцією України: 1) розробляє та розглядає на своїх засіданнях питання, які відповідно до Конституції та законів України, Стратегії національної безпеки України, Воєнної доктрини України належать до сфери національної безпеки і оборони, та подає пропозиції Президенту України, приймає відповідні рішення; 2) координує виконання прийнятих Радою національної безпеки і оборони України рішень, введених у дію указами Президента України, і здійснює поточний контроль діяльності органів виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони, подає Президенту України відповідні висновки та пропозиції; 3) залучає до аналізу інформації посадових осіб та фахівців органів виконавчої влади, державних установ, наукових закладів, підприємств та організацій усіх форм власності та ін. (Про Раду національної безпеки і оборони України, 1998).

Верховна Рада України визначає основоположні правила поведінки, що є обов'язковими для виконання всіма суб'єктами, незалежно від їх правового статусу. Її повноваження свідчать про те, що запобігання кримінальним правопорушенням законодавчим органом держави здійснюється шляхом: прийняття законів, контролю за виконанням бюджету, прийняття рішення щодо звіту про його виконання; визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики; затвердження загальнодержавних програм економічного, науково-технічного розвитку тощо; розгляду і прийняття рішення щодо схвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів України; призначення низки вищих посадових осіб у державі тощо (Конституція України, 1996; Гошовська, Пашко, 2013).

Отже, головний внесок в запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються в ОПК полягає в законотворчій, організаційно-установчій та контрольній діяльності (наприклад, 6 жовтня 2021 р. набрав

чинності Закон України «Про особливості реформування підприємств оборонно-промислового комплексу державної форми власності», який визначив особливості правового, економічного та організаційного регулювання щодо перетворення ДК «Укроборонпром» в акціонерне товариство, а також державних унітарних підприємств, які входять до складу Концерну, – у господарські товариства, управління і розпорядження їхнім майном (Про особливості реформування підприємств оборонно-промислового комплексу державної форми власності, 2021).

До головних завдань і функцій Кабінету Міністрів України належать: 1) забезпечення державного суверенітету та економічної самостійності України, здійснення внутрішньої і зовнішньої політики держави, виконання Конституції та законів України, актів Президента України; 2) ужиття заходів щодо забезпечення прав і свобод людини та громадянина, створення сприятливих умов для вільного й усебічного розвитку особистості; 3) забезпечення проведення бюджетної, фінансової, цінової, інвестиційної, у тому числі амортизаційної, податкової, структурно-галузевої політики; політики у сферах праці та зайнятості населення, соціального захисту, охорони здоров'я, освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки і природокористування; 4) розроблення і виконання загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, культурного розвитку, охорони довкілля, а також розроблення, затвердження і виконання інших державних цільових програм; 5) забезпечення розвитку і державної підтримки науково-технічного та інноваційного потенціалу держави; 6) здійснення заходів щодо забезпечення обороноздатності та національної безпеки України, громадського порядку, боротьби зі злочинністю, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій; 7) організація і забезпечення провадження зовнішньоекономічної діяльності, митної справи; 8) спрямування та координація роботи міністерств, інших органів виконавчої влади, здійснення контролю за їх діяльністю, серед яких, у межах досліджуваної проблематики, слід вказати на профільне – *Міністерство оборони України*, яке здійснює:

а) забезпечення формування та реалізацію державної політики з питань національної безпеки у воєнній сфері, оборони і військового будівництва, зокрема, формування та реалізацію політики в галузі оборонного планування, військової освіти та науки, військово-технічної та військової кадрової політики;

б) військово-політичне керівництво ЗСУ;

в) здійснює у встановленому порядку координацію діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування щодо підготовки держави до оборони (Сокурєнко, 2016: 258).

II. *Тактичний* (мікростратегічний) рівень – об'єднує цільових суб'єктів реалізації заходів спрямованих на запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються в ОПК.

Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) відповідно до положень Закону України «Про запобігання корупції» (Про запобігання корупції, 2014) є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику.

З огляду на правову природу та обсяг компетенції НАЗК, на спеціальному рівні суб'єктів запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються в ОПК, цьому центральному органу виконавчої влади відведено роль превентивної антикорупційної інституції, відповідальної за формування та моніторинг реалізації антикорупційної політики, врегулювання конфлікту інтересів, здійснення фінансового контролю за майновим станом службовців та моніторингу їхнього способу життя, а також здійснення інших превентивних антикорупційних механізмів, у тому числі забезпечення ведення Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення (Звіт про діяльність Національного агентства з питань запобігання корупції, 2018).

Також, серед суб'єктів запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються в ОПК провідне місце належить *Державній аудиторській службі України* (центральный орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів та який реалізує державну політику у сфері державного фінансового контролю) (Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України, 2016).

Зазнав доповнення перелік цільових суб'єктів запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються в ОПК, після ухвалення постанови від 21 березня 2023 року № 441 (Про утворення акціонерного товариства «Українська оборонна промисловість», 2023), оскільки, Кабінет Міністрів України затвердив Положення про наглядову раду АТ «Українська оборонна промисловість», що містить основні принципи формування, засади правового статусу, порядок роботи, а також утворення та діяльності комітетів, права та обов'язки, засади відповідальності членів товариства та інші особливості діяльності (Сокурєнко, 2016; Про утворення акціонерного товариства «Українська оборонна промисловість», 2023).

Наглядова рада – це колегіальний орган, який управляє товариством, контролює та регулює діяльність генерального директора АТ «Українська оборонна промисловість» (Урядовий портал, 2023). По-суті, призначення складу наглядової ради – це один з етапів реформи державного сектору ОПК, що направлений, зокрема, на виявлення та зменшення (усунення) криміногенних факторів та ризиків (Про особливості управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі, 2011).

Втім, серед всіх державних структур та інституцій, які цілеспрямовано здійснюють заходи щодо запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються в ОПК, необхідно виокремити правоохоронні органи.

Аналіз законодавства України дозволив зробити висновок про те, що у державі наявні суттєві суперечності щодо функцій і повноважень *органів прокуратури*. Так, у положенні Конституції (ст. 131-1 у Розділі

«Правосуддя») однією з функцій прокуратури визначено «організацію і процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, вирішення відповідно до закону інших питань під час кримінального провадження, нагляд за негласними та іншими слідчими і розшуковими діями органів правопорядку» (Конституція України, 1996). Проте в Основному законі держави відсутня така функція як прокурорський нагляд за діяльністю органів досудового розслідування. Водночас у Законі України «Про прокуратуру» (ст. 2) однією з функцій прокуратури визначено «нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство». Натомість згадка про процесуальне керівництво досудовим розслідуванням міститься лише в ч. 3 ст. 43 цього Закону (Про прокуратуру, 2014). А згідно з КПК України (ч. 2 ст. 36) прокурор «...здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням...». Тобто, різні нормативно-правові акти, які регламентують організацію діяльності прокуратури в Україні, по-різному визначають її функції та повноваження, що безумовно потребує негайного законодавчого узгодження. Тим більше, що в Законі України «Про прокуратуру» (Про прокуратуру, 2014) було вилучено спеціальну норму щодо діяльності прокуратури як суб'єкта запобігання кримінальним правопорушенням. Однак це не означає, що правових підстав для такої діяльності не існує. Фактично вся діяльність органів прокуратури пронизана запобіжним змістом і обов'язок виявляти причини й умови вчинення кримінальних правопорушень притаманний усім без винятку прокурорським напрямом (Мірошніченко, 2007: 14–15).

Відповідно до ст. 7 Закону України «Про прокуратуру» (Про прокуратуру, 2014) *Спеціалізована антикорупційна прокуратура* (САП) входить до системи прокуратури України як окремий її елемент. Відповідно до законодавчо визначеної моделі системи протидії корупції діяльність САП може бути ефективною лише за умови тісної взаємодії з НАБУ. Це передбачає синхронізацію ресурсів САП і НАБУ, спільну політику пріоритетів, розроблення і реалізацію спільної системи стратегічного планування та аналітики, визначення та впровадження ключових показників оцінки роботи, поширення кращих практик, чітке розмежування ролі та функцій прокурора і детектива під час досудового розслідування (Трепак, 2020: 327–328).

Повноваженнями щодо запобігання кримінальним правопорушенням, які вчиняються в ОПК (віднесених до компетенції) наділено також *Державне бюро розслідувань* (ДБР) (Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення діяльності Державного бюро розслідувань, 2019).

Водночас, запровадження Указом Президента України 24 лютого 2022 р. (Про введення воєнного стану в Україні, 2022) правового режиму воєнного стану у зв'язку з початком військової агресії РФ проти України супроводжувалося акумулюванням сил та засобів, наявних у напрямі запобігання злочинності, зокрема, в ОПК, захисту безпеки населення та життєво важливих інтересів держави в цілому. Чималу кількість завдань було відведено саме СБУ, яка є державним органом спеціального призначення з правоохоронними функціями. Слід підкреслити, що в умовах правового режиму воєнного стану виконання вказаних завдань ускладнилось цілою низкою дестабілізаційних факторів, до яких можна віднести активні бойові дії, окупація окремих територій держави, знищення або пошкодження об'єктів критичної інфраструктури, кібератаки, інформаційно-психологічні операції, активізація роботи організованих диверсійних груп тощо. Це власне і актуалізувало потребу в перегляді існуючих форм та методів діяльності всієї системи СБУ в умовах воєнного стану, вироблення додаткових інструментів для нейтралізації усіх дестабілізуючих факторів (Бережний, 2022: 11).

Важливо зазначити, що в 2015 році було створено *Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів* (АРМА). Для впровадження центрального органу виконавчої влади із спеціальним статусом, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері виявлення та розшуку активів, на які може бути накладено арешт у кримінальному провадженні чи у справі про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави, та/або з управління активами, на які накладено арешт у кримінальному провадженні чи у справі про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави або які конфісковано у кримінальному провадженні чи стягнуто за рішенням суду в дохід держави внаслідок визнання їх необґрунтованими існували такі внутрішні та зовнішні передумови:

- потреба у вдосконаленні механізмів виявлення та розшуку активів, які було незаконно виведено за межі України внаслідок вчинення корупційних та інших злочинів, а також необхідність запровадження прозорих та ефективних механізмів управління арештованими активами;

- зобов'язання України в межах виконання Плану дій щодо лібералізації ЄС візового режиму для України, обов'язкові для України рекомендації Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) та інші міжнародні зобов'язання України.

Підводячи підсумок результатам розгляду суб'єктного складу запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються в ОПК, відмітимо, що істотний вплив на кримінологічну безпеку в Україні здійснюють також *медіа* (Про медіа, 2022). Будучи «інструментом цілеорієнтування» (Мокряк, 2016) та «основним середовищем суспільної комунікації» (Зеленецький, 2012) вони виконують низку важливих функцій, зокрема: ідеологічну (формують громадську думку), комунікативну (забезпечують зворотній зв'язок між суспільством і державою), дорадчу (окреслюють шляхи вирішення проблемних ситуацій), організаційну (слугують засобом легітимації управлінських рішень), мобілізуючу (дають імпульс державно-політичним процесам), консолідує (об'єднують громадськість навколо актуальних проблем) та ін. (Величків, Генік, Дичківська, 2008: 392–393).

Стосовно запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються в ОПК названі функції реалізуються шляхом: постійного інформування населення про стан і динаміку кримінальних правопорушень; висвітлення правових, організаційних, наукових, технічних, кадрових та інших проблем запобігання; створення інформаційного простору для їх публічного обговорення; офіційного оприлюднення нормативно-правових актів, як необхідної умови набуття ними чинності тощо.

Таким чином, усі вищеперераховані суб'єкти запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються в ОПК утворюють єдину систему. Але для загальних суб'єктів макрорівня така діяльність не є основною, профільною, тоді як спеціальні суб'єкти мікрорівня, реалізують специфічні цілі та завдання, безпосередньо спрямовані на забезпечення кримінологічної безпеки в ОПК, і вказана діяльність для них є спеціально обумовленою. Однак слід констатувати наявність суттєвих недоліків реалізації суб'єктами покладених на них обов'язків. До таких можна віднести розосередженість громіздкої мережі суб'єктів запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються в ОПК по різних відомствам, і відсутність чіткої взаємодії між ними, у тому числі, розмитість та неконкретність їх повноважень. Водночас, досягнення ефективного результату комплексної запобіжної діяльності в ОПК неможливе без скоординованої діяльності всіх правоохоронних та інших органів як внутрішньо, так і зовнішньо.

Список використаних джерел:

1. Бережний С.М. Суб'єкти боротьби з тероризмом та їх повноваження в умовах функціонування режиму воєнного стану. *Актуальні питання удосконалення загальнодержавної системи боротьби з тероризмом в умовах функціонування режиму воєнного стану* : зб. матер. кругл. столу (Київ, 31 серп. 2022 р.). Київ: НА СБУ, 2022. С. 11–13.
2. Великочій В.С., Генік М.А., Дичківська Г.О. та ін. Політична система України: проблеми становлення і розвитку : монографія. Київ : Центр учбової л-ри, 2008. 456 с.
3. Гошовська В.А., Пашко Л.А. Парламентаризм в Україні. Державно-управлінські механізми реалізації функцій законодавчої влади : навч.-метод. матеріали. Київ : НАДУ, 2013. 48 с.
4. Деякі питання Державного концерну «Укроборонпром» : Постанова Кабінету Міністрів України від 31 серп. 2011 р. № 993. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993-2011-%D0%BF>
5. Звіт про діяльність Національного агентства з питань запобігання корупції за 2018 рік. 54 с. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2019/04/Zvit2018-1.pdf>
6. Зеленецький О.С. Взаємодія органів внутрішніх справ та засобів масової інформації у сфері профілактики та розкриття злочинів. *Форум права*. 2012. № 4. С. 385–388.
7. Конституція України : від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>.
8. Литвинов О.М. Сучасні проблеми управління профілактикою злочинів : монографія. Херсон : Олді-плюс, 2003. 312 с.
9. Мірошніченко С.С. Головні напрямки діяльності органів прокуратури України з попередження організованої злочинності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2007. 21 с.
10. Мокряк М.О. Вплив засобів масової інформації на формування суспільної думки, ставлення до закону та злочинність. *Право і суспільство*. 2016. № 6. Ч. 2. С. 150–154.
11. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України 24 лют. 2022 р. № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>
12. Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення діяльності Державного бюро розслідувань: Закон України від 03 груд. 2019 р. № 305-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-20#n>
13. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page>
14. Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 03 лют. 2016 р. № 43. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-%D0%BF#Text>
15. Про медіа: Закон України від 13 груд. 2022 р. № 2849-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20/print>
16. Про особливості реформування підприємств оборонно-промислового комплексу державної форми власності : Закон України від 13 лип. 2021 р. № 1630-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-2020-%D0%BF/ed20200907#Text>
17. Про особливості реформування підприємств оборонно-промислового комплексу державної форми власності : Закон України від 13 лип. 2021 р. № 1630-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-2020-%D0%BF/ed20200907#Text>
18. Про особливості управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі: Закон України від 16 черв. 2011 р. № 3531-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3531-17#Text>
19. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1697-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1789-12>
20. Про Раду національної безпеки і оборони України : Закон України від 05.03.1998 р. № 183/98-ВР. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80>
21. Про систему заходів щодо усунення причин та умов, які сприяють злочинним виявам і корупції : Указ Президента України від 09 лют. 2004 р. № 175/2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/175/2004>.
22. Про утворення акціонерного товариства «Українська оборонна промисловість» : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 берез. 2023 р. № 441. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/441-2023-%D0%BF/ed20230321#Text>
23. Сокурєнко В.В. Публічне управління сферою оборони в Україні: дис. ... док. юрид. наук: Харків. 12.00.07. 2016. 548 с.
24. Трепак В.М. Теоретико-прикладні проблеми запобігання та протидії корупції в Україні: дис. ... док. юрид. наук. 12.00.08. Львів. 2020. 481 с.
25. Урядовий портал, 2023. URL: <https://nako.org.ua/news>.
26. Ярусевич А.С. Адміністративно-правовий статус суб'єктів управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі: дис. ... док. філософ. 081. Право. Суми. 2023. 240 с.

References:

1. Berezhnyi, S.M. (2022). Subiekty borotby z teroryzmom ta yikh povnovazhennia v umovakh funktsionuvannia rezhymu voiennoho stanu [Subjects of the fight against terrorism and their powers in the conditions of the operation of the martial law regime]. *Aktualni pytannia udoskonalennia zahalnodержavnoi systemy borotby z teroryzmom v umovakh funktsionuvannia rezhymu voiennoho stanu* : zb. mater. kruhl. stolu (Kyiv, 31 serp. 2022 r.). Kyiv: NA SBU, pp. 11–13. [in Ukrainian].
2. Velykochii, V.S., Henyk, M.A., Dychkivska, H.O. ta in. (2008). Politychna systema Ukrainy: problemy stanovlennia i rozvytku [Political system of Ukraine: problems of formation and development]: monohrafiia. Kyiv : Tsentr uchbovoi l-ry, 456 p. [in Ukrainian].
3. Hoshovska, V.A., Pashko, L.A. (2013). Parlamentaryzm v Ukraini. Derzhavno-upravlinski mekhanizmy realizatsii funktsii zakonodavchoi vlady [Parliamentarism in Ukraine. State-management mechanisms for implementing the functions of the legislative power]: navch.-metod. materialy. Kyiv : NADU, 48 p. [in Ukrainian].
4. Deiaiki pytannia Derzhavnogo kontsernu «Ukroboronprom» [Some issues of the State Concern "Ukroboronprom"]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 31 serp. 2011 r. № 993. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993-2011-%D0%BF> [in Ukrainian].
5. Zvit pro diialnist Natsionalnoho ahentstva z pytan zapobihannia koruptsii za 2018 rik [Report on the activities of the National Agency for the Prevention of Corruption for 2018]. 54 p. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2019/04/Zvit2018-1.pdf> [in Ukrainian].
6. Zelenetskyi, O.S. (2012). Vzaiemodiia orhaniv vnutrishnikh sprav ta zasobiv masovoi informatsii u sferi profilaktyky ta rozkryttia zlochyniv [Interaction of internal affairs bodies and mass media in the field of crime prevention and detection]. *Forum prava*. № 4. pp. 385–388. [in Ukrainian].
7. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine]: vid 28 cherv. 1996 r. № 254k/96-VR. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr> [in Ukrainian].
8. Lytvynov, O.M. (2003). Suchasni problemy upravlinnia profilaktykoiu zlochyniv [Modern problems of crime prevention management]: monohrafiia. Kherson : Oldi-plus, 312 p. [in Ukrainian].
9. Miroshnichenko, S.S. (2007). Holovni napriamky diialnosti orhaniv prokuratury Ukrainy z poperedzhennia orhanizovanoi zlochynnosti [The main areas of activity of the prosecutor's office of Ukraine in the prevention of organized crime]: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.08. Kharkiv, 21 p. [in Ukrainian].
10. Mokriak, M.O. (2016). Vplyv zasobiv masovoi informatsii na formuvannia suspilnoi dumky, stavlennia do zakonu ta zlochynnist [The influence of mass media on the formation of public opinion, attitude to the law and crime]. *Pravo i suspilstvo*. № 6. Ch. 2. pp. 150–154. [in Ukrainian].
11. Pro vvedennia voiennoho stanu v Ukraini [On the introduction of martial law in Ukraine]: Ukaz Prezydenta Ukrainy 24 liut. 2022 r. № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> [in Ukrainian].
12. Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakoniv Ukrainy shchodo udoskonalennia diialnosti Derzhavnogo biuro rozsliduvan [On the introduction of changes to some laws of Ukraine regarding the improvement of the activities of the State Bureau of Investigation]: Zakon Ukrainy vid 03 hrud. 2019 r. № 305-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-20#n> [in Ukrainian].
13. Pro zapobihannia koruptsii [On prevention of corruption]: Zakon Ukrainy vid 14 zhovt. 2014 r. № 1700-VII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page> [in Ukrainian].
14. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Derzhavnu audytorsku sluzhbu Ukrainy [On the approval of the Regulations on the State Audit Service of Ukraine]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 03 liut. 2016 r. № 43. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
15. Pro media [About media]: Zakon Ukrainy vid 13 hrud. 2022 r. № 2849-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20/print> [in Ukrainian].
16. Pro osoblyvosti reformuvannia pidpriemstv oboronno-promysloвого kompleksu derzhavnoi formy vlasnosti [On the peculiarities of the reform of the enterprises of the defense-industrial complex of state ownership]: Zakon Ukrainy vid 13 lyp. 2021 r. № 1630-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-2020-%D0%BF/ed20200907#Text> [in Ukrainian].
17. Pro osoblyvosti reformuvannia pidpriemstv oboronno-promysloвого kompleksu derzhavnoi formy vlasnosti [On the peculiarities of reforming the enterprises of the defense-industrial complex of state ownership]: Zakon Ukrainy vid 13 lyp. 2021 r. № 1630-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-2020-%D0%BF/ed20200907#Text> [in Ukrainian].
18. Pro osoblyvosti upravlinnia ob'ektamy derzhavnoi vlasnosti v oboronno-promyslovomu kompleksi [On the peculiarities of the management of state-owned objects in the defense-industrial complex]: Zakon Ukrainy vid 16 cherv. 2011 r. № 3531-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3531-17#Text> [in Ukrainian].
19. Pro prokuraturu [About the Prosecutor's Office]: Zakon Ukrainy vid 14 zhovt. 2014 r. № 1697-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1789-12> [in Ukrainian].
20. Pro Radu natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy [About the National Security and Defense Council of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 05.03.1998 r. № 183/98-VR. Verkhovna Rada Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
21. Pro systemu zakhodiv shchodo usunennia prychn ta umov, yaki spryiaui zlochynnym vyjavam i koruptsii [On the system of measures to eliminate the causes and conditions that contribute to criminal manifestations and corruption]: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 09 liut. 2004 r. № 175/2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/175/2004> [in Ukrainian].
22. Pro utvorennia aktsionernoho tovarystva «Ukrainska oboronna promyslovist» [On the establishment of the joint-stock company "Ukrainian Defense Industry"]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21 berez. 2023 r. № 441. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/441-2023-%D0%BF/ed20230321#Text> [in Ukrainian].
23. Sokurenko, V.V. (2016). Publichne upravlinnia sferoiu oborony v Ukraini [Public management of the sphere of defense in Ukraine]: dys. ... dok. yuryd. nauk: Kharkiv. 12.00.07. 548 p. [in Ukrainian].
24. Trepak, V.M. (2020). Teoretyko-prykladni problemy zapobihannia ta protydii koruptsii v Ukraini [Theoretical and applied problems of preventing and countering corruption in Ukraine]: dys. ... dok. yuryd. nauk. Lviv. 481 p.
25. Uriadovyi portal [Government portal]. 2023. URL: <https://nako.org.ua/news> [in Ukrainian].
26. Iarusevych, A.S. (2023). Administratyvno-pravovyi status subiektiv upravlinnia ob'ektamy derzhavnoi vlasnosti v oboronno-promyslovomu kompleksi [Administrative and legal status of entities managing state-owned objects in the defense and industrial complex]: dys. ... dok. filosof. 081. Pravo. Sumy. 240 p. [in Ukrainian].